

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za tuzemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. lek. rač. 11.753. Telefon 3112

Še nekaj iz stanovskega gospodarstva

V prvih povojnih letih je našel slovenski učitelj vse polno dela in brig za strokovno ureditev našega šolstva. Pisal je šolske liste, popravil in sestavljal nove čitanke, priručjal priročne učbenike in skrbel za natis raznih pomožnih knjig. Zastarele in nemško pobarvane učne načrte je bilo treba popraviti, spopolniti in naši narodni državi primerno prirediti.

Niso bili mali in ne lahki posli, katere je v par letih vršil in uspešno dovršil. Treba mu je bilo poseči na narodno, socialno in obrambno polje. Sokol in gasilec, vrtnar in sadjar, pevec in dramatski igralec, zadrugar in predavatelj, vsi ti so ga klicali v svoje vrste, prosili in želeli njegove pomoči. Nikjer ni odrekel! Ni čudno, če mu je celo zakonodajalec priznal in odločil — za delo — v šolskem zakonu posebno stališče in poveril koeljiivo nalogo v službi izvenšolske narodne izobrazbe.

Idealist - učitelj se je z zavihanimi rokavi vrgel na delo, potil in garal na desno in levo, od zore do mraka, danes, jutri in v naprej. Delal je in delal, ker je hotel osrečiti ves narod, ker je hotel s pridnostjo in trudom prioriti prav vsem boljšo bodočnost. Ne smemo pozabiti, da se je to vršilo v onih časih, ko so vojni dobičkarji in povojni verižniki razmetavali milijone za šampanjec, ljubezen in luksus.

Učitelj je delal veliko, pomagal kjerkoli so ga klicali, potrebovali, povsodi rade volje in nesebično. V svojem velikem navdušenju ni nikogar prezrl, nikogar pozabil.

Pač! Pozabil je — naše in na svojo družino.

V letu 1926. se je ustanovil v stanovski organizaciji gospodarski svet. Ta naj bi bil organiziral, poglobil in vodil vse stanovsko gospodarstvo. Zaradi pomanjkljive sestave ni bilo zaželenih uspehov. V letu 1931. je vodstvo JUU sekcija Ljubljana rešilo to vprašanje na bolj zadovoljiv in srečen način, to je: v gospodarski svet naj pošlje vsaka stanovsko-gospodarska edinica svojega zastopnika, vodstvo organizacije pa svoje zastopnike. Vsi ti so že po svojem zastopstvu in osebnem zanimanju močno zainteresirani na splošnem in dobrem uspevanju posameznih kakor tudi skupnih gospodarskih ustanov.

Gospodarski svet, ki je na svoji prvi seji 2. aprila 1932 dobil svoje vodstvo, se je od tedaj sestajal vsako leto, tudi po večkrat in ima do danes zaznamovati že precej lepih uspehov, saj so ravno na teh sejah posameznih zastopnikov dobili mnogo nasvetov in novih smernic, katere so realizirali v svojih gospodarskih edinicah.

Gospodarski svet je na svoji seji 29. septembra 1935 poudaril veliko važnost te institucije v gospodarskem smislu ravno s tem, ko je nanovo vzpostavil stalno tajništvo in imenoval sposobnega tovariša za tajnika. Delo naj se opravlja za daljšo dobo enotno in smotreno po načrtu kakor ga predpisuje pravilnik za gospodarski svet.

Že pri površnem pregledu naših gospodarskih ustanov vidimo, da so vse — razven Obmorskega doma v Omišlju — registrirane zadruge. To je danes najbolj priljubljena in najbolj varna oblika za vsako gospodarsko udejstvovanje. Zadruga ima že po združnem zakonu predpisano delo, vodstvo nosi veliko odgovornost, vse dobrine se pa razdeljuje enakomerno med vse člane. Zadruga so popolnoma samostojne. Člani - združniki v naših gospodarskih edinicah so izključno samo pripadniki učiteljskega stanu; izjem je zelo malo in le v Učiteljski samopomoči v Ljubljani. Vse te ustanove so po imenu in po svoji sestavi res prave učiteljske gospodarske enote. Jasno je, da ima naša stanovska organizacija pravico in dolžnost nadzirati te zadruge v tem smislu, da vršijo svoje naloge v prid članstva in vsega stanu. Ime samo ne zadostuje, treba je resnega in pravega dela ter usmerjenosti po stanovskih zahtevah.

Stalno tajništvo gospodarskega sveta bo obnovilo vse rahle vezi, ki že obstojajo med stanovskimi združenji, združniki in stanovskim vodstvom. Stalno tajništvo bo vzpostavilo več novih in tesnejših stikov za skupno in smotreno delo, kar bo gotovo rodilo večje in boljše uspehe. S svojim preglednim gradivom, ki ga stalno tajništvo zbira in dobiva od stanovsko-gospodarskih enot in vodstva organizacije, bo izravnavalo in nadziralo gibanje članstva v gospodarskem delu po posameznih srezih, vabilo gospodarske neorganizirane v njim primerne zadruge in dobavljalo temeljite informacije vsem tistim, ki bi se hoteli z našim gospodarstvom temeljiteje baviti ali ga tudi le spoznati. Stalno tajništvo bo pomagalo gospodarskim ustanovam, zadrugarjem in onim, ki bi to radi ali morali postati.

Vsak učitelj, vsaka učiteljica bi se morala zavedati in biti dodobra prepričana da je naša rešitev le v dobrem in urejenem stanovskem gospodarstvu. To dosežemo, če se vsi oklenemo naših združenj, vsi sodelujemo in vsi soodločamo v vseh gospodarskih vprašanjih.

Prva in najvažnejša zahteva, od katere ne smemo odstopiti, naš cilj, za katerim moramo stopati v strnjenih vrstah, je: osamosvojitve učiteljskega stanu na gospodarskem polju. Zavedajmo se velike odgovornosti do naših poklicnih naslednikov, potrudimo se, da jim bomo zapustili boljše dediščino kot smo jo prejeli mi.

Razveseljivo dejstvo je, da se v zadnjem času oglašajo navzlic krizi in redukcijam tovariši in tovarišice po srezih v večjem številu za združne člane, zahtevajo pa pravico soodločanja — mesta v vodstvu. Popolnoma prav: kdor v precejšnji meri nosi odgovornost pred zakonom, naj tudi soodloča. Še dalje moramo iti! Zdržnik posečaj občne zборе, zahtevaj točnih pojasnil, kritiziraj, nasvetuj! Pravico imaš, dolžnost tudi! Kako žalostno sliko nam podajajo oni občni zbori, kjer se vsemu samo prikimava, podobni so mrtvaškim sedminam. Zadrugo tvorijo vsi zadrugarji, jo vzdržujejo in so za njo gmotno odgovorni z deležem in jamstvom. Vodstvo zadruga je njen reprezentant na zunaj in napram oblastem. Vsak zadržnik naj v pravem času in na pravem mestu pove vse, kar ga teži, kar bi utegnilo zadrugi koristiti ali jo obvarovati pred škodo. Edino pravo mesto za take razgovore in pojasnila so občni zbori. Enkrat v letu polagajo vodstva obračun za opravljene posle, pa je premalo zanimanja, premalo udeležbe, premalo stvarnih kritik in primernih nasvetov. Zavedajte se, da ste Vi

vsji zadruga, njeno vodstvo je le Vaš pooblaščenec.

Naše stanovske zadruge imajo nizke deleže, zato jih zmore prav vsak tovariš, vsaka tovarišica. Kjer je delež malo večji znesek, n. pr. pri Učiteljski tiskarni v Ljubljani 250 Din ali pri Obmorskem domu v Omišlju 2500 Din, ga lahko poravnava v večmesečnih obrokih z malimi prispevki. Delež je in ostane last zadržnika samega.

Naše stanovsko-gospodarske zadruge so v tesni zvezi z učiteljstvom. Če bi danes navedli v številkah vse gmotne koristi, ki so jih prejeli posamezniki, bi čitali velike, milijonske zneske. Prejetih moralnih dobrin številčno sploh ne moremo oceniti, pozna jih vsak učitelj, vsaka učiteljica, soproga ali vdova učiteljeva, ker jih čuti na sebi. Ob drugi priliki bom podal približen pregled stanovsko-gospodarskih uspehov v besedi, dejanju in številkah.

Nekatere naše gospodarske zadruge se prav lepo razvijajo, imajo prilično visoko število združnikov in prav zadovoljivo spolnjenje svoje obveznosti. Imamo zopet nekaj združenj, za katere se tovariši po srezih v večjem številu ne morejo ogreti. Ene kot druge imajo edino ta namen: koristiti zadržnikom in učiteljstvu.

Kdor je res pravi tovariš, kdor hoče prirediti sebi, svoji družini in svojemu stanu boljše dneve, ta bo postal zadržnik v stanovsko-gospodarskih združenjih. I. K.

Nj. Vel. kraljica Marija za zaščito dece

Med najtežja in najbolj pereča socialna vprašanja naše države spada tudi vprašanje načrtne organizacije otroške zaščite. Imamo 4.611.600 otrok, ki jim je potrebna temeljna in sistematična zaščita. Da bi to veliko delo po načrtu izvedli, so nedavno ustanovili osrednjo organizacijo za zaščito dece, nekako zvezo ustanov za zaščito dece. Pri tem sodelujejo zasebna socialna in humanitarna iniciativa ter zastopniki raznih državnih in samoupravnih ustanov za zaščito dece. Organizacija bo svoje delo razpredla po vsem ozemlju države in si je nazadla ime »Jugoslovanska unija za zaščito dece«.

Unija je že postala član mednarodne unije v Zenevi, šteje pa nad 200 naših organizacij in druženj. V njej so tudi zastopniki ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje, prosvetnega ministrstva, ministrstva za telesno vzgojo, zastopniki vseučilišč in vseučiliških klinik, zveze mest kraljevine Jugoslavije, Rdečega križa, saveza Sokola kraljevine Jugoslavije, skavtske zveze, zdravniških druženj, protituberkuloznih lig. ženskih druženj, otroških zavetišč in posvetovalnic itd.

Na čelo Unije je stopila kot častna predsednica Nj. Vel. kraljica Marija, naša prva mati. V osrednjem odboru Unije pa so med drugim bivši ban dr. Josip Šilović, univ. prof. dr. Matija Ambrožič, ga. Leposava Petković, predsednica Jugoslovanske ženske zveze, ga. Mirka Grujić, predsednica Kola srbskih sester, ga. Vera Perović, soproga kraljevega namestnika, Vlada Vidaković, tajnik zveze mest kraljevine Jugoslavije, Anton Skala kot zastopnik prosvetnega ministrstva itd.

Glavni odbor Unije je sklical v Beograd prvi manifestacijski kongres za zaščito dece. Kongres bo otvorila Nj. Vel. kraljica Marija mati. Začel se bo 30. t. m. ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani novega Kolarčevega vseučilišča. Razpravljali bodo zlasti o vprašanjih zavetišč za otroke brez doma, o rasni higieni in o zaščiti dece.

V zvezi s tem kongresom za zaščito dece je Nj. Vel. kraljica Marija poslala po Uniji za zaščito dece jugoslovanski javnosti naslednje pismo:

Tudi aktualne zadeve

Mnogokaj se smatra prav v teh dneh za najaktualnejše. Različni pogledi v svet in na nas razburjajo ne samo nas, temveč tudi razne nam več ali manj naklonjene osebe ali kar cele skupine. Seveda ni ta naklonjenost vedno sto procentno resnična ali verjetna, ampak diši po večji ali manjši kalkulaciji v teh za enkrat še neustaljenih in neizkristaliziranih razmerah. Verjetno pa je in tudi nikakor čudno, če marsikateri izmed nas v teh časih rad sliši vsaj majhen klic po pravilnem ocenjevanju našega dela in življenja, četudi mogoče ne prihaja od strani, ki bi svojo doslednost v tem pogledu ohranila tudi v drugačnih časih in prilikah. Posebno je še razumljivo, če so glasila, ki jim je človečanstvo in pravica princip in program na kilometrske daljave viden in otipljiv, onemela prav takrat, ko bi moral biti njihov glas najmočnejši in najdaljši.

Pravilno bi bilo, da tudi mi pravično in nepristransko pregledamo naše delo, našo or-

Jugoslovanski uniji za zaščito dece!

Jugoslovanski naraščaj naj bo ponos našega naroda in glavni stebel veličastne zgradbe naše države. V svojih prsah nosi bodočo usodo našega naroda. Zato je vseh nas dolžnost, da na kar moči idealen način pospešimo razvoj vse naše dece in da posvetimo svojo največjo pozornost bodočnosti svojega ljudstva, svoji deci.

Sredstva, ki jih bomo potrošili za svoje otroke, bodo obrodila najlepše sadove. Prava štednja ni štednja na otroku, marveč štednja za otroka! Zato naj se iz javnih in zasebnih virov zbirajo čedalje večja sredstva in uporabljajo za načrtno zaščito dece. Poleg državne zaščite morajo našim otrokom posvetiti vso svojo pozornost tudi naše občine, zlasti pa naša mesta.

Najuspešnejše metode za otroško zaščito bodo izvedljive le na podlagi resnega študija. Poleg obilne dobre volje je potrebno ogromno znanje s primernimi življenjskimi izkustvi.

Z zadovoljstvom pozdravljam prve korake naše Jugoslovanske unije za zaščito dece na potu k njenim lepim in vzvišenim ciljem. Naj bi v vse vrste našega ljudstva prodiral občutek odgovornosti napram deci in bodočim pokoljenjem, naj bi prišlo do zdravega sodelovanja, zasebne iniciative z javnimi organi, tako da bi s strokovnjaki iz vseh naših krajev poiskali najboljše metode otroške zaščite.

Prvi jugoslovanski kongres za zaščito dece, ki ga Unija priredi ta mesec, bo v Beogradu. Kongres bo pospešil proučitev vprašanj naše otroške zaščite. Iskreno želim, naj bi za kongres zavladalo vsestransko zanimanje med uradnimi krogi in zasebnimi dobrotniki, kakor med strokovnimi delavci in prostovoljnimi sodruženji na področju naše otroške zaščite.

Naj Unija vztraja s svojimi prizadevanji in doseže najlepše uspehe v korist naših otrok, ki so up našega naroda in nosilec njegove srečne bodočnosti!

Marija s. r.

Beograd, v novembru 1935.

VSEBINA:

- Še nekaj iz stanovskega gospodarstva.
- Nj. Vel. kraljica Marija za zaščito dece.
- Tudi aktualne zadeve.
- Državni proračun.
- Važne določbe finančnega zakona.
- CMD gradi novo šolo.
- Čehoslovaki za svoje šolstvo.
- LISTEK: Učitelj Čičigov v nebesih.
- Splošne vesti. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

v razredu na enorazrednici v hribih ali v istem razredu na šestrazrednici v mestu ob železnici je podvrženo istim pedagoškim pravilom seveda s primerno diferenciacijo.

Gospodarske (materialne) težnje vseh članov naše organizacije morajo biti v bistvu enake. Vsak si hoče zagotoviti primerno življenjsko eksistenco z neobhodnim minimumom zase in za svojo morebitno družino. Cilj vseh je, da ta minimum v kolikor ga nimamo, dosežemo oziroma se mu v večji ali manjši meri približamo. Zato so naše zahteve po pravično odmerjeni plači, po stalnosti na službenem mestu, po pravilno urejenih, na zakon in stanovsko moralo se opirajočih premeštvtvah, pravih napredovanjih itd.

Skupna obramba naših delovnih in materialnih interesov je že razvidna iz predhodne utemeljitve dela in gospodarskih teženj in ciljev. Kjer se ne spoštuje pravične odmere eksistenčnega minimuma, kjer ni za naše delo edino pravilne stalnosti, kjer ni poštenih premeštvtov, namestitvev itd., tam mora organizacija uporabiti številčno moč svojih članov, ki morajo z vso zavednostjo in brez ozirov na individualne koristi podpreti skupni veto takemu ali enakemu dogajanju.

Iz teh treh premis mora iziti naša stanovska zavest, ki ne sme poznati nikake diferenciacije med posameznimi člani. Skupnemu delu se morajo člani sporazumno podrediti, izjem ne smemo poznati. Gospodarske težnje vseh kakor tudi posameznih članov se morajo obravnavati z vidika skupnega dobrobita, odzdati se moramo v obrambi interesov enega tovariša oz. nekaterih vsi brez razlike, kakor tudi obratno. Specialno osebne koristi moramo abstrahirati v trenutkih višjih skupnih koristi. Stanovska zavest in z njo združena morala mora biti vsakemu članu enako vredna in visoko stoječa. Seveda ne moremo govoriti o kaki stanovski morali, če pravilno ne ocenjujemo dela, življenja, gospodarske plati svojega tovariša, če smatramo upravičene zahteve svojih tovarišev za neutemeljene, ker se v svoji duševni lenivosti nismo mogli dovoljno uživet v njegov položaj in točno preštudirati vsega, kar pri tem prihaja v poštev, ter se istočasno postavljamo za superiorne sodnike za kulisami na nepravih mestih in ob nepravih ljudeh. Stanovska morala je prav tako potreba, kot pravilna višina eksistenčnega minimuma.

Osvetimo sedaj vse te pogoje s prave, odkritosrčne strani našega življenja. Povprašajmo se, ali jim ustrežamo ali ne.

Marsikdo si bo rekel, da ni nikdar grešil proti svoji stanovski zavednosti in proti stanovski morali. Poglejmo, če je res tako. Zgodi se, da se povsem interne šolske zadeve, ki spadajo samo v šolo in se tičejo posameznih kolegov, obravnavajo v prostorih in krajih popolnoma neprimernih in ob priliki »prijetnega« kramljanja z ljudmi, ki se jih zadeve prav nič ne tičejo. Kdo ti bo svetoval v šolskih zadevah, če ne tvoj tovariš ali tovarišica. Ne iščimo zaslobe in sveta v lastnih šolskih zadevah pri ljudeh, ki imajo sicer položaje take ali take, a nimajo z našim stanom ničesar skupnega.

Mnogokrat nisi zadovoljen z učiteljskim poklicem, odtujen si lastnemu življenjskemu interesu, ker ga smatraš za podrejenega. Tedaj si ne išči prijateljev, če svojih tovarišev in tovarišic ne maraš, med ljudmi, ki te niso po družabnem položaju in ugledu vredni. Vsak tak skok se vedno maščuje, prej ali slej ti bodo tovariši potrebni. Kdo te bo takrat podprl, če si jih preje zapustil?

Delo vseh prav tako ni isto ali enako. Vzemimo tovariša - upravitelja na enorazrednici v hribih. Ves dan šola, zvečer upraviteljski posli poleg vsemogočega izvenšolskega dela. A drugo naj bo tovariš ali tovarišica v mestu, kulturnem središču, v enem razredu.

Obramba naših skupnih interesov prav tako šepa. Mesto, da bi se vsaj tu vzdržala popolna skupnost, se radi koristi nekaterih posameznikov, mnogokrat tudi iz gole servilnosti in strahopetnosti kršijo najelementarnejša pravila naše organizacije. Če pa organizacija potem radi razcepljenosti ne doseže zastavljene cilja, groze z izstopom in članom izvršnega odbora potikajo raznovrstne manipulacije. A če bi organizacija dosegla kljub izstopu članov in kljub nelepemu pod-